Marica Trif – meșter popular

DE LA COSTUMUL PĂDURENESC LA PIESA DE MUZEU

Costumul popular din Ținutul Pădurenilor este expresia unui mod de viață cu origini dintre cele mai îndepărtate în spațiu și timp păstrând asemănări cu cel din Țara Hațegului și Banat.

În satul în care m-am născut, Cerbăl, acum aproximativ 70 de ani sătenii purtau costumul popular în viața de toate zilele: la muncile gospodărești și cele agricole (costumul de muncă), în zilele de sărbătoare ale satului când mergea, la biserică, la Crăciun și la Paști, la jocurile de duminică, la nedei, nunți și altele. Am învățat să fac „haine pădurenești" încă de mic copil pe la 7 ani, când mergeam cu mama și buna la șezători; de atunci am început să cos guler cu o „cruce", un model tare greu la care trebuia să ai multă răbdare. Era o cusătură ceva mai simplă, dar o învățai mai apoi „cusutu pe șinoare" și „cusutul crucii pe două fire". Când am ajuns fată de măritat știam să fac orice cusătură femeiască dar și cea de bărbat brodată alb pe alb cu mătase. De când îs în viață cred că am făcut o mulțime de cămăși, peste 50, pe tot felul de pânză de cânepă; și mai nou pânză de bumbac de la boltă. Știu să fac și alte părți din costumul pădurenesc dar „m-am specializat" în cămașa pădurenească pentru că este cea mai complicată parte din costum și cere mare răbdare și talent.

Despre cămașa pădurenească pentru femei pot să spun că este cea mai complicată parte din costum, cu foarte multă cusătură cu arnici (aici mă refer atât la partea superioară cât și cea inferioară a costumului). De obicei costumul este cusut pe pânză albă - țesută în două ițe, din cânepă sau bumbac alb. Forma cămășii este din croieli drepte, respectiv dreptunghiuri sau pătrate care se asamblează între ele prin încrețitura sau coaserea părților între ele. Cămașa se compune din două părți, respectiv poale (partea de jos – fusta) și ciupeag (partea de sus – bluza). Fiecare parte este croită din mai multe părți, respectiv:

Poalele sunt croite din doi lați uniți între ei cu doi clini. Pe poale se coase 5 chei („cei") sub formă de șiruri verticale, paralele cu lățimea cusăturii variabilă între 4 și 10 centimetri, cu diverse modele (flori, frunze) cu arnici (bumbac) negru. „Ceile" trebuie să vină până peste „jold" pe cele două părți laterale ale poalelor. Între cei se lasă o distanță de 15-20 cm, astfel încât să poată fi încrețite, mai precis plisate cu câte un pliu între ele. Partea de jos, respectiv lângă tiv, se coase tot cu arnici negru, de lățimea de 2 cm., o cheiță mică, orizontal, respectiv perpendicula pe chei. Poalele se termină în partea de jos cu cipca croșetată din ață de bumbac alb, care poate fi strincănită sau cu colțișori.

Ciupegul se compune din mâneci, două foi în față și foaia din spate (egală cu cele două foi din față), precum și gulerul cu ajutorul căruia se încheie cămașa la gât. De asemenea și la mâneci, în partea inferioară se mai folosesc două gulere (unul pentru fiecare mânecă) pentru a încreți mâneca cu „fodori".

Mânecile sunt croite dreptunghiular: se coase mâneca începând din partea inferioară o cusătură de aproximativ 40-45 cm lungime pe fiecare mânecă. Lățimea diferă în funcție de model, între 20-30 cm, iar pe marginea cusăturii dinspre piept, se coase o altiță de lățime aproximativă de 2 cm. Mânecile se termină la partea inferioară cu colțișori cusuți cu arnici și „cipta" din aceași culoare cu arniciul cu care s-a cusut mâneca. De menționat, cămașa se coase cu **arnici roșu** (pentru fete și femei tinere) sau cu **arnici negru** (pentru femei mai în vârstă). Mânecile se încrețesc în partea inferioară cu fodori, peste încheietura lată de 2 cm se prinde gulerul. Foile din față sunt croite tot din dreptunghiuri, sunt cusute cu model pe o laterală, iar părțile cu model se asanblează între ele astfel încât să fie poziționate pe mijlocul pieptului, fiind cusute doar până la jumătate, astfel încât să poată fi îmbrăcată. Foaia din spate nu este împodobită cu modele cusute, ea rămânând albă.

La gât cămașa se încrețește pe crețuri mici (pe 6 fire) care se încheie cu gulerul de la gât. Pe cămăși se coase model astfel: **sinorește** (cruciulițe pe două fie), **ateste** (cusătură foarte veche, specifică zonei, pe fir cu **căluțe** păite peste, 1,3 sau 5 fire), **cosoit** și **covorâste.** Cele mai vechi modele sunt cusăturile ateste (și cel mai greu de realizat) și sinorește. După terminarea ciupeagului, acesta se coase (asemblează) de poale, astfel cămășile pădurenești sunt lungi (sub forma unei rochii lungi) și nu sunt separate poalele de ciupeag.

Am prezentat pe scurt tehnica cusutului unei cămăși pădurenești pentru ca iubitorul artei populare a costumului să-și dea seama de câtă muncă se depune până să se ajungă la forma finală a cămășii. Costumul nostru a început să fie purtat de săteni destul de rar. Îl mai vedem în zilele de sărbătoare, la biserică, purtat de bătrânele care știu să prețuiască frumusețea portului pădurenesc. Puțini din oamenii județului nostru știu cu adevărat valoarea deosebită a acestuia. De aceea m-am gândit să-l prezint, de câte ori am posibilitatea, celor interesați, în cadrul unei expoziții de artă pădurenească.

Și acest prilej a venit odată cu Festivalul Pădurenilor de pe Dealul Cornetului, în acest an, 2017, când am adus numeroase piese de cusut-țesut pădurenesc. M-a ajutat foarte mult domnul profesor Rusalin Iștănoni,

de la Muzeul Satului „Dimitrie Gusti" din București, care m-a îndrumat la așezarea costumelor pe categorii de vârstă și sex, într-un fel cum erau odată în satul pădurenesc.

Tot așa, am organizat o mică expoziție de costum pădurenesc în holul Casei de Cultură din Ghelari cu prilejul Târgului de Turism Rural din Ținutul Pădurenilor și Țara Hațegului.

Cred că prin acțiunile mele voi atrage atenția mai mult asupra importanței patrimoniului cultural material al pădurenilor pentru a populariza cu respect și dragoste pământul în care m-am născut - Ținutul Pădurenilor.

(Fotografia aparține autoarei).

